

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker och av 3 § i och bilagan till lagen om accis på vissa dryckesförpackningar

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker och av 3 § i och bilagan till lagen om accis på vissa dryckesförpackningar (RP 137/2016 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande och till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande.

Motion

I samband med propositionen har utskottet behandlat

- Åtgärdsmotion AM 37/2016 rd Antero Laukkanen kd m.fl. Åtgärdsmotion om att införa sockerskatt.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 6/2016 rd

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Delegationen har hört

- konsultativ tjänsteman Pia Kivimies, finansministeriet
- finanssekreterare Jenni Oksanen, finansministeriet
- livsmedelsöversinpektör Anna Lemström, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Sirpa Sarlio-Lähteenkorva, social- och hälsovårdsministeriet
- tullöverinspektör Nina Kurki, Tullen
- generalsekreterare Arja Lyytikäinen, Statens näringsdelegation
- specialforskare Jaana Boëlius, Konkurrens- och konsumentverket
- specialforskare Heli Kuusipalo, Institutet för hälsa och välfärd (THL)

Betänkande FiUB 31/2016 rd

- direktör Heli Tammivuori, Livsmedelsindustriförbundet rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- Skatteförvaltningen
- Finlands Dagligvaruhandel rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker ändras så att punktskatten på sötsaker och glass slopas. Dessutom föreslår den att icke-smaksatta växtbaserade drycker som ersätter mjölk samt isbitar inte ska omfattas av punktskatten på läskedrycker. Lagens rubrik ändras till lag om punktskatt på läskedrycker. Enligt förslaget ändras även lagen om accis på vissa dryckesförpackningar så att icke-smaksatta växtbaserade drycker som ersätter mjölk samt isbitar inte omfattas av skatten. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2017.

Åtgärdsmotionen

I åtgärdsmotion AM 37/2016 rd föreslås det att en sockerskatt ska införas vid ingången av 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Social- och hälsovårdsutskottet ansåg i sitt utlåtande att utvecklingen av en hälsobaserad punktskatt bör inledas med det snaraste. Enligt utlåtandet bör hälsoskatten i det första steget gälla sockerhalten i livsmedel. Social- och hälsovårdsutskottet föreslog att finansutskottet föreslår ett uttalande i frågan. I förslaget till uttalande förutsätter riksdagen att regeringen omedelbart inleder beredningen av bestämmelser för att utveckla en hälsobaserad punktskatt på livsmedel.

Skatten på sötsaker, glass och läskedrycker (godisskatten) är en sådan nationell skatt som medlemsstaterna i Europeiska unionen kan påföra utöver de harmoniserade alkohol-, tobaks- och energiskatterna. Också de nationella punktskatterna måste följa bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och de unionsrättsliga principerna, i synnerhet principen om icke-diskriminering och bestämmelserna om statligt stöd.

Vilka produktgrupper som påförs punktskatt på sötsaker och glass grundar sig på produkternas tulltariffnummer, och skatten är en så kallad produktskatt. Problemen med neutraliteten i anslutning till punktskatten på sötsaker och glass är svåra att lösa genom en ändrad gränsdragning när det gäller de skattepliktiga produkterna. Både enligt alternativet att skattebasen görs snävare, ex-

Betänkande FiUB 31/2016 rd

empelvis genom att stryka choklad och glass ur skattebasen, och enligt alternativet att skattebasen utvidgas till att omfatta kex och olika slags mellanmål och snacks måste gränsen mellan skattepliktiga produkter och produkter som inte omfattas av skatten justeras. I förlängningen skulle skatten kunna bli en tämligen omfattande livsmedelsskatt, vilket vore oändamålsenligt och administrativt tungrovt särskilt för de skattskyldiga.

Med sockerskatt avses beskattning av produkter som innehåller socker, vilket skiljer skatten från den beskrivna produktskatten. Finansministeriet tillsatte 2012 en arbetsgrupp med uppgift att utreda hur en sockerskatt påverkar statens skatteinkomster och främjandet av hälsosamma kostvaror. Sockerskattearbetsgruppen var brett förankrad med representanter från finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Livsmedelssäkerhetsverket, Institutet för hälsa och välfärd och Tullen. Att ersätta punktskatten på sötsaker och glass med en hälsobaserad sockerskatt vore enligt arbetsgruppens enhälligt godkända slutrapport (Finansministeriets publikationer 3/2013) ytterst svårt med hänsyn till såväl hälsoeffekterna som EU-rätten och administrationen av skatten. Även om sockrets samband med fetma, kroniska sjukdomar och tandhälsa har lyfts fram i studier betonade sockerarbetsgruppen att hälsoproblemen inte kan lösas enbart genom att beskatta socker.

För att det ska vara lönsamt att ta ut sockerskatt måste skatten vara påfallande hög. Än högre måste skatten vara om den ska påverka prisskillnaderna mellan produkter och därigenom ha en styrande effekt. Förutom att sockerskattens hälsofrämjande effekter är diskutabla är skatten förknippad med ett flertal unionsrättsliga problem. På grund av reglerna om statligt stöd måste sockerskatten i princip omfatta alla livsmedel som innehåller socker. Undantag från skatteplikten, t.ex. för mjölk och frukt, kan beviljas endast av godtagbara skäl. Skatten måste bestämmas på grundval av produktens totala sockerhalt, vilken från 2017 måste anges i näringsdeklarationerna på förpackade livsmedel. Det går inte att utifrån näringsdeklarationen eller någon analysmetod separera tillsatt socker från naturligt ingående socker, så skatten kan inte grunda sig enbart på mängden tillsatt socker. Vidare exkluderas en avsevärd mängd olika livsmedel, exempelvis oförpackade konditoriprodukter samt frukt och grönsaker, från skyldigheten att ange sockerhalt, eftersom det för deras del vore svårt och administrativt mycket besvärligt att påföra skatten rättvist.

Den administrativa börda som sockerskatten skulle ge vore avsevärt större än för den nuvarande godisskatten. Skatten skulle i huvudsak beröra den inhemska livsmedelsindustri som producerar produkter som innehåller socker och importen av sådana produkter. Den administrativa bördan skulle bli särskilt märkbar för små och medelstora företag. Eftersom skatten kumuleras i produktionskedjan krävs ett separat system för befrielse av skatt på socker som använts vid tillverkningen av andra produkter och på sockerhaltiga råvaror eller ett system för återbäring av den skatt som ingår i råvaran. Den nuvarande godisskatten har klart mindre negativa konsekvenser för företagen än de modeller som bygger på sockerhalten.

Ingen medlemsstat i EU har en skatt av den typ sockerskatten representerar. De hälsoskatter som tillämpas hänför sig till vissa sockerhaltiga produkter som bestäms utifrån tulltariffnumret. Att begränsa skatteplikten enbart till vissa produktgrupper och produkter vore problematiskt med hänsyn till EU:s regler om statligt stöd. Sakkunnigutfrågningen gav inget entydigt svar på huruvida Europeiska kommissionen i ett officiellt ställningstagande skulle ha godkänt en hälsoskatt i något medlemsland. Det hindrar likväl inte att Finland aktivt följer utvecklingen i unionsländerna

Betänkande FiUB 31/2016 rd

och i EU-domstolens praxis i fråga om hälsoskatter och vid behov granskar frågan om att införa en hälsoskatt på nytt. Enligt uppgift håller finansministeriet på att uppdatera sockerskattearbetsgruppens slutrapport och inventerar såväl läget i de andra medlemsstaterna som EU-domstolens domar under de senaste åren. Finansministeriet bevakar också möjligheterna till andra hälsoskatter. Utskottet menar att finansministeriet vidtagit tillräckliga åtgärder och att de synpunkter som framförs i social- och hälsovårdsutskottets utlåtande därför beaktats. Utskottet önskar få ministeriets bedömning för kännedom när den är klar.

Motionen

Eftersom utskottets betänkande tar ställning till konsekvenserna av en sockerskatt föreslår utskottet att åtgärdsmotion AM 37/2016 rd förkastas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 137/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen förkastar åtgärdsmotion AM 37/2016 rd.

Helsingfors 29.11.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Timo Kalli cent
vice ordförande Ville Vähämäki saf
medlem Touko Aalto gröna
medlem Toimi Kankaanniemi saf
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Elina Lepomäki saml
medlem Mika Lintilä cent
medlem Outi Mäkelä saml
medlem Hanna Mäntylä saf
medlem Mats Nylund sv (delvis)
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Markku Rossi cent
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Maria Tolppanen sd
medlem Kari Uotila vänst
medlem Pia Viitanen sd
ersättare Timo Harakka sd
ersättare Lasse Hautala cent

Betänkande FiUB 31/2016 rd

ersättare Pauli Kiuru saml
ersättare Harry Wallin sd
ersättare Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Ilkka Lahti.

Betänkande FiUB 31/2016 rd
Reservation 1 /sd, gröna, vänst

RESERVATION 1 /sd, gröna, vänst

Motivering

Vissa särskilda skatter gynnar folkhälsan. Regeringen har höjt tobaksskatten, men planerar slopa punktskatten på sötsaker, trots att regeringen hade mer än ett år på sig att bereda en hälsoskatt som är mer i linje med EU-reglerna. En sådan hälsoskatt har införts i bland andra Ungern och Danmark. I stället för godisskatten behövs en bredare, hälsobaserad skatt som rättar till den tidigare skattens orättvisa verkningar på bland annat förädlingen av naturligt socker. Godisskatten bör ersättas med en hälsoskatt som utformas under 2017, så som social- och hälsovårdsutskottet krävde i sitt enhälliga betänkande.

Världshälsoorganisationens (WHO) konstaterar i sin färskaste rapport att en tillräckligt kännbar beskattning av sockerhaltiga drycker kan minska fetma, typ 2-diabetes och karies (Fiscal policies for Diet and Prevention of Noncommunicable Diseases, 2016). Minskad konsumtion av sockerhaltiga drycker har konstaterats minska sockerintaget, förbättra kvaliteten på kostsammansättningen och minska de ovan nämnda problemen. Enligt rapporten är det sannolikt att det totala antalet arbetstillfällen ökar i de branscher som erbjuder produkter som konsumeras i stället för de skadliga produkterna.

Med stöd av EU:s livsmedelsförordning (EU 1169/2011) blir det i december i år i obligatoriskt att för förpackade livsmedel ange mängden energi, kolhydrater, total sockermängd, fett, mättade fetter, salt och protein. Den nya regleringen innebär att den administrativa bördan för aktörerna i branschen inte skulle öka nämnvärt, även om beskattningen baserades på näringsvärdesdeklarationen. Det kan dock anses vara en brist att motsvarande uppgifter om näringsämnen inte krävs för produkter som säljs i lösvikt. En brist är också att mängden tillsatt socker inte tillförlitligt kan konstateras enligt vad som anges på förpackningen.

Om skatten bestäms utifrån hälsoaspekter kan skattebeloppet fastställas enligt produktens näringsämnen så att skatten höjs när mängden av ett skadligt näringsämne ökar. Skatten påverkar i så fall dels konsumenternas köpbeslut genom priset, dels industrins produktutveckling. Skatten bemöter också olika produktgrupper neutralt. En hälsobaserad skatt kan dessutom locka till bruk av nyttiga näringsämnen. Det är till exempel viktigt för folkhälsan att motverka fetma och livsstilssjukdomar hos barn och unga. Förebyggande åtgärder är också positiva för samhällsekonomin.

Finland har i fråga om livsmedel och hälsa ett gott rykte internationellt bland annat tack vare vår hälsosamma skolbarnmat och livsmedelsindustrins produktutvecklingskompetens. Livsmedelsindustrin har länge utvecklat hälsosammare livsmedel som ett beaktansvärt konkurrensmedel. En beskattning baserad på hälsoaspekter kan skapa extra incitament för en produktutveckling som stödjer målen i fråga om hälsa och välfärd och samtidigt är samhällsekonomiskt förnuftig.

Utvecklingen av en hälsobaserad punktskatt bör inledas med det snaraste. Den kan bidra till bekämpningen av våra folksjukdomar. Vid beredningen måste det noteras att det finns naturligt socker i vissa matvaror som rekommenderas av hälsoskäl, däribland frukt och bär. Också Evira

Betänkande FiUB 31/2016 rd
Reservation 1 /sd, gröna, vänst

och Institutet för hälsa och välfärd förordar en hälsobaserad sockerskatt, eftersom den skulle gynna folkhälsan. Social- och hälsovårdsutskottet krävde i sitt enhälliga utlåtande att regeringen ska börja utveckla en hälsobaserad punktskatt.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslaget förkastas,

att riksdagen godkänner ett uttalande. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen, i enlighet med social- och hälsovårdsutskottets enhälliga ståndpunkt, omedelbart inleder beredningen av bestämmelser om en hälsobaserad punktskatt på livsmedel.

Helsingfors 29.11.2016

Timo Harakka sd
Pia Viitanen sd
Harry Wallin sd
Maria Tolppanen sd
Touko Aalto gröna
Kari Uotila vänst

Betänkande FiUB 31/2016 rd
Reservation 2 /kd

RESERVATION 2 /kd

Motivering

I propositionen (RP 137/2016 rd) föreslås det att lagen om punktskatt på sötsaker, glass och läskedrycker ändras så att punktskatten på sötsaker och glass slopas. Dessutom föreslås det ändringar av punktskatten på läskedrycker och av lagen om accis på vissa dryckesförpackningar. Propositionen står i konflikt med regeringsprogrammet. I regeringsprogrammets skattepolitiska linjer ingick att godisskatten ska höjas, men regeringen beslutade i stället att den av kommissionen kritiserade skatten ska slopas vid årsskiftet.

Även om godisskatten slopas finns det fortsatt ett folkhälsorelaterat behov av en hälsoskatt som minskar sockerkonsumtionen. EU-lagstiftningen omöjliggör inte heller en sådan skatt. I stället för godisskatten måste en hälsobaserad sockerskatt införas, så som framförs i åtgärdsmotion AM 37/2016 rd. Som utgångsnivå föreslår jag 1,875 euro/kg, varvid skatteinkomsterna för 2017 blir uppskattningsvis 300 000 000 euro. För sötsakernas del motsvarar skattenivån i stora drag den utgående godisskatten; punktskatten för en chokladplatta på 200 gram, vars sockerhalt är 48 procent eller 96 gram, blir således 0,18 euro. Chokladplattan skulle utan sockerskatt kosta 1,87 euro och med sockerskatt 2,08 euro (inkl. 14 % moms på sockerskatten). Beräkningarna har gjorts av riksdagens utredningstjänst.

Sockerskatten tillämpas rättvist på olika produktgrupper och grundar sig på mängden tillsatt socker i livsmedlen. Skatteplikten breddas till ett stort antal sockerhaltiga produkter, däribland kex, pudding och yoghurt. Bland andra Evira och Institutet för hälsa och välfärd har förordat en sockerskatt. Skatten gynnar hälsan och minskar kostnaderna för hälso- och sjukvård. Sockerskatten skulle tas ut för tillsatt socker, dvs. sackaros. Skatteplikten gäller sockerhaltiga produkter som tillverkats i Finland, importerat socker och alla importerade sockerhaltiga produkter. Det blir efter årsskiftet möjligt att i Finland fastställa en sockerskatt i och med att lagstiftningen om förpackningsmärkningar revideras och det blir obligatoriskt att ange sockermängden för livsmedel.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner ett uttalande. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att vid ingången av 2017 införa en sockerskatt i stället för punktskatten på sötsaker.

Helsingfors 29.11.2016

Peter Östman kd